

Beleidsnotitie 'Maatschappelijk draagvlak zonneakkers bij dorpen en wijken'

1. Aanleiding

In december 2015 is door de gemeenteraad de Structuurvisie "Emmen, Zonneakkers" vastgesteld. In de structuurvisie zijn de volgende criteria gesteld aan de ontwikkeling van zonneakkers bij dorpen en wijken:

- 1. Er moet sprake zijn van een goede ruimtelijke inpassing waarvoor draagvlak moet zijn bij de bevolking;*
- 2. Er moet overtuigend maatschappelijk draagvlak zijn voor het initiatief bij het dorp of de wijk;*
- 3. De energieafzet moet direct of indirect (financieel) ten gunste komen van de bewoners/inwoners die betrokken zijn bij de zonneakker. Er moet een zekere balans zijn tussen de energieproductie en de afname in de directe omgeving. Hierdoor wordt de grootte van de akker bepaald.*

Inmiddels zijn op basis van de structuurvisie drie vergunningen verleend voor grootschalige zonneakkers. Er is belangstelling voor zonneakkers bij dorpen of wijken. Om hier op adequate wijze op te kunnen inspelen, is het noodzakelijk dat de criteria ten aanzien van maatschappelijk draagvlak nader worden uitgewerkt.

Het doel van de beleidsnotitie 'Maatschappelijk draagvlak zonneakkers bij dorpen en wijken' is:

- Het aangeven op welke wijze ondersteuning aan inwoners en initiatiefnemers kan worden geboden bij de ontwikkeling van een zonneakker.
- Invulling te geven aan het begrip "(overtuigend) maatschappelijk draagvlak"
- Het aangeven op welke wijze inwoners kunnen participeren, waarbij initiatiefnemers een volgorde van voorkeur voor het participatiemodel moeten volgen.

Met deze beleidsnotitie wordt ook nadere invulling gegeven aan de eisen die worden gesteld in de Provinciale Omgevingsvisie ten aanzien van het ten gunste laten komen van energieafzet aan omwonenden.

2. Ondersteuning

De gemeente Emmen hecht grote waarde aan een gezamenlijke betrokkenheid van inwoners en initiatiefnemers bij de ontwikkeling van zonneakkers. Inwoners en initiatiefnemers wordt dan ook actieve ondersteuning aangeboden.

2.1. Steunpunt Zonneakkers

Specifiek voor ondersteuning van een initiatiefnemer in het vergunningentraject is binnen de gemeentelijke organisatie het "Steunpunt Zonneakkers" opgericht. Een initiatiefnemer kan rekenen op hulp van het Steunpunt, in het bijzonder bij de uitwerking van "een goede ruimtelijke inpassing met draagvlak", zoals voorgeschreven in de Structuurvisie Zonneakkers. Ook wordt begeleiding aangeboden bij het opstellen van overeenkomsten tussen een initiatiefnemer en gemeente en inwoners.

2.2. Servicepunt Lokaal Opgewekt Emmen

Voor inwoners en initiatiefnemers wordt het gemeentelijk loket “Servicepunt Lokaal Opgewekt Emmen” opgericht. Inwoners en initiatiefnemers worden vrijblijvend uitgenodigd om van het servicepunt gebruik te maken. In gezamenlijkheid (inwoners, de initiatiefnemer en de gemeente) wordt concreet invulling gegeven aan de wijze van invulling van “maatschappelijk draagvlak en energieafzet” zoals in hoofdstuk 3 is bepaald.

Het Servicepunt Lokaal Opgewekt Emmen:

- Levert ondersteuning bij het organiseren van informatiebijeenkomsten voor inwoners, verstrekt informatie over de verschillende participatiemodellen, adviseert inwoners, begeleidt bij het oprichten van coöperaties en de daaraan verbonden ledenwerving.
- Helpt initiatiefnemers met het ontwikkelen van een business case, technische-, organisatorische-en fiscale uitwerking.
- Begeleidt bij het contracteren van leveranciers, onderhoudsbedrijven en het aangaan van leverings-, aansluitings- en exploitatiecontracten.
- Ontwikkelt modellen voor financiering van coöperatief eigenaarschap, waarbij ook de mogelijkheden om vreemd vermogen aan te trekken zijn uitgewerkt.

3. Maatschappelijk draagvlak

3.1. Inleiding

In de Structuurvisie Zonneakkers wordt “overtuigend maatschappelijk draagvlak” als voorwaarde gesteld voor de ontwikkeling van een zonneakker bij een dorp of wijk.

Voor ‘overtuigend maatschappelijk draagvlak’ is de afwezigheid van verzet, of stilzwijgende acceptatie bij omwonenden onvoldoende. De ervaringen met duurzame energieprojecten(zon en wind) leren dat draagvlak samen hangt met de ruimtelijke kwaliteit van het project, de voordelen die het project oplevert voor de maatschappij en het proces van betrokkenheid van de omwonenden. Draagvlak creëren in het kader van de ontwikkeling van een zonneakker in Emmen houdt in dat een initiatiefnemer een actieve houding aanneemt richting inwoners. Inwoners moeten vroegtijdig mee kunnen denken in de keuzes die gemaakt worden voor o.a. de ruimtelijke inrichting en het (financiële) van een participatiemodel. Participatie in het proces van de ontwikkeling van een zonne-project draagt bij aan versterking van sociale cohesie en economische dynamiek. Participatie past binnen de uitgangspunten van het energiebeleid van de gemeente Emmen.

De gemeente hanteert bij de ontwikkeling van zonneakkers drie participatiemodellen, waarbij een dwingende voorkeursvolgorde geldt. De keuze voor één van de drie participatiemodellen bepaalt op welke wijze inwoners participeren in het zonnepark- en meedelen in de directe (energie)- of indirecte (financiële) opbrengst. Op basis van een door de initiatiefnemer op te stellen rapportage, beoordeelt de gemeente in hoeverre overtuigend maatschappelijk draagvlak is verkregen.

RIS: 8350

De drie participatiemodellen- en de gehanteerde voorkeursvolgorde worden nader omschreven in paragraaf 3.2.

3.2. Participatiemodellen

Er zijn drie participatiemodellen beschikbaar, waarbij de opbrengsten van duurzame energie direct (energie) of indirect (financieel) ten gunste komen aan betrokken inwoners. Voor de invulling van het begrip “maatschappelijk draagvlak” moet een initiatiefnemer een voorkeursvolgorde aanhouden. Onderstaand worden de participatiemodellen in de voorkeursvolgorde omschreven:

1. Regeling verlaagd tarief energiebelasting

In dit participatiemodel wordt er een (directe) relatie gelegd tussen de energieafzet van de zonneakker en de omwonenden door middel van lokale energiecoöperaties die gebruik maken van de regeling verlaagd tarief energiebelasting (postcoderoosregeling). Deze regeling biedt de omwonenden de meeste voordelen.

Individuele leden van een lokale energiecoöperatie kunnen in aanmerking komen voor de regeling verlaagd tarief energiebelasting. Voorwaarde is dat de deelnemer in het postcoderoosgebied rond de zonneakker woont, dat de coöperatie eigendom verwerft over een deel van de zonneakker en dat deel ook exploiteert.

Naast dit individuele voordeel voor de participanten, ontvangt de lokale energiecoöperatie als geheel een terugleververgoeding. De terugleververgoeding kan, afhankelijk van besluitvorming in de coöperatie, jaarlijks worden geïnvesteerd in verbetering van de woon- en leefomgeving of versterking van de economische spankracht van de coöperatie zelf.

Vanwege de aansluiting bij de eisen vanuit de structuurvisie Zonneakkers wordt de regeling verlaagd tarief beschouwt als voorkeursmodel voor inwonersparticipatie. Een vereiste voor het opzetten van een zonneakker is dat een initiatiefnemer –in samenwerking en afstemming met de gemeente Emmen- toetst of er in het postcoderoosgebied van de zonneakker belangstelling is voor de oprichting van een lokale energiecoöperatie. De initiatiefnemer is daarbij gehouden een communicatieplan te maken en minimaal 20% van het beoogde oppervlak van de zonneakker beschikbaar te stellen. Overtuigend maatschappelijk draagvlak wordt geacht aanwezig te zijn als er een lokale energiecoöperatie, verbonden aan de zonneakker, kan worden opgericht. Verder moet een indicatie beschikbaar zijn dat deze lokale energiecoöperatie voldoende leden kan werven voor een houdbare business case.

Een aanvraag om een zonneakker op te kunnen richten moet een rapportage bevatten waarin verslag wordt gedaan van de stappen die de initiatiefnemer heeft genomen om te komen tot een postcoderoosproject. Pas nadat is aangetoond dat er geen belangstelling is bij omwonenden voor deze regeling, komt participatiemodel 2 aan de orde.

2. Coöperatief eigenaarschap

In dit model organiseren omwonenden zich in een coöperatie die (in groepsverband) een deel van de zonneakker koopt en exploiteert, waarbij gebruik gemaakt wordt van de SDE+ (Stimulering Duurzame Energieproductie) subsidieregeling. Op deze wijze komt het rendement van het collectieve aandeel in de zonneakker ten gunste van omwonenden en besluit het collectief gezamenlijk hoe de opbrengsten worden verdeeld en/of geïnvesteerd in de woon- en leefomgeving. Omwonenden brengen een relatief klein aandeel als eigen vermogen in om daarmee een lening aan te gaan bij een bankinstelling of overheid. Het verschil tussen het rendement van het collectieve aandeel in de zonneakker en de rente op de lening is in principe voldoende om tot terugbetaling en winstuitkering te komen.

Van een initiatiefnemer wordt geëist dat zij –in samenwerking en afstemming met de gemeente Emmen- onderzoekt of er in het gebied rondom de zonneakker belangstelling is voor de oprichting van een coöperatie voor collectief eigenaarschap. De ontwikkelaar is daarbij gehouden een communicatieplan te maken en minimaal 20% van het beoogde oppervlak van de zonneakker beschikbaar te stellen. Omwonenden bepalen in dat geval zelf hoe en in welke mate participatie vorm gegeven wordt. Daarbij moet de initiatiefnemer de SDE+ ook aanvragen voor het 20% deel van de coöperatie en een aanbod moet doen voor de af te sluiten leverings- en onderhoudscontracten.

Overtuigend maatschappelijk draagvlak wordt geacht aanwezig te zijn als er een coöperatie voor collectief eigenaarschap, verbonden aan de zonneakker, kan worden opgericht en er een indicatie beschikbaar is dat deze coöperatie voldoende deelnemers kan werven voor een houdbare business case. Pas nadat is aangetoond dat er geen belangstelling is bij omwonenden voor deze regeling komt participatiemodel 3 aan de orde.

3. Aandeelhouderschap

Volgens dit model verwerven omwonenden geen eigenaarschap, maar de mogelijkheid mee te investeren in de zonneakker tegen een zeker, vooraf vastgesteld rendement. Een nadeel hiervan is dat alleen omwonenden kunnen participeren met voldoende vrij beschikbaar vermogen om mee te investeren in de zonneakker. Aandeelhouderschap sluit minder goed aan bij de eisen die worden gesteld in de structuurvisie Zonneakkers, maar kan wel een deel van de inwoners de mogelijkheid geven bij te dragen aan het verduurzamen van de energievoorziening.

In dit model wordt van een initiatiefnemer verwacht dat hij concreet onderzoekt of er in het gebied rondom de zonneakker belangstelling is voor aandeelhouderschap. Daarbij wordt de initiatiefnemer gehouden om minimaal 50% van de beoogde investeringsomvang beschikbaar te stellen als obligaties/ aandelen. Overtuigend maatschappelijk draagvlak is dan aangetoond als minimaal 10% van de beoogde investeringsomvang van de zonneakker door middel van aandelen/obligaties wordt uitgegeven aan omwonenden.

3.3. Geen belangstelling omwonenden in participatiemodellen

Als er bij omwonenden, ondanks afdoende en aantoonbare inzet van de initiatiefnemer, onvoldoende belangstelling blijkt voor de hiervoor weergegeven vormen van participatie, kan geen vergunning worden verleend. Er wordt namelijk niet aan de voorwaarden van de Structuurvisie Zonneakkers voldaan. Slechts in bijzondere omstandigheden kan de gemeente afwijken van het beleid ten aanzien van de voorgeschreven participatiemodellen. Een afwijkingsgrond is aanwezig wanneer:

- de initiatiefnemer afdoende en aantoonbare inzet heeft gepleegd om de participatie mogelijk te maken;
- een initiatiefnemer met een (representatieve) vertegenwoordiging van omwonenden en de gemeente tot een overeenkomst komt over de wijze en mate waarmee een project op een andere wijze ten gunste komt aan omwonenden. Het is noodzakelijk dat de afwijkingsgronden in een samenwerkingsovereenkomst worden omschreven.

Met deze afwijkmogelijkheid worden projecten niet per definitie geblokkeerd als omwonenden niet bereid zijn te participeren op basis van de modellen.

'Maatschappelijk draagvlak zonneakkers nabij dorpen en wijken'

Vastgesteld: B&W besluit BW17.0670, d.d. 4 september 2017
Zaaknummer: 69282-2017

RIS: 8350

Burgemeester en wethouders van de gemeente Emmen;

Overwegende:

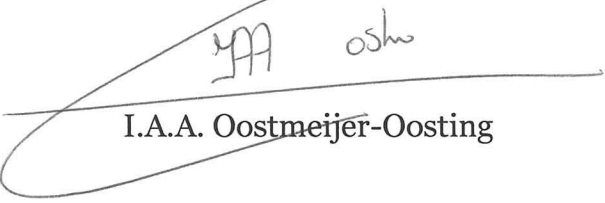
- dat de gemeente Emmen inwoners en initiatiefnemers wenst te faciliteren en te stimuleren bij de totstandkoming van projecten in het kader van de Structuurvisie Zonneakkers;
- dat het voor de verduurzaming van de gemeente Emmen belangrijk is dat de inwoners van Emmen betrokken worden bij initiatieven voor zonneakkers nabij dorpen en wijken;

besluiten:

Vast te stellen de beleidsnotitie "Maatschappelijk draagvlak zonneakkers nabij dorpen en wijken".

Aldus besloten in de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Emmen, gehouden op 4 september 2017

De gemeentesecretaris,

I.A.A. Oostmeijer-Oosting

De burgemeester,

H.F. van Oosterhout

'Maatschappelijk draagvlak zonneakkers nabij dorpen en wijken'

Vastgesteld: B&W besluit BW17.0670, d.d. 4 september 2017

Zaaknummer: 69282-2017

RIS: 8350